17866 (ad 2)

Corrigũtur in hoc opuſculo.lxx.loca in iure ciuili &
Septem legum nouæ & ueræ ſententiæ aperiuntur.

Marii carpentarii Epigrama.

Veridica de gente Pium pia pertulit ætas
Antonium: miro qui ualet ingenio.
Qui ſas quiq; neſas diſpongis: iuſq; miniſtras:
Et legum nodos ſoluere quiq; cupis.
Virgineos cultus ſupplex & templa require:
Proq; pio grates reddere promptus eris.
Septuaginta tibi ſeruos ab hoſte redemit:
Liber erit poſthac: qui modo ſeruus erat.
Veraq; nunc ſeptem legum ſententia ſurgit
Vmbrarum fuerant quæ modo mancipia
Si daret ad ſuperos iterum Proſerpina manes:
Ingenium foret hoc Papiniane tuum.

Pius Antonius bartolinus clariſſimo uiro Ioanni
franciſco aldrouando p̄clarę reipublicæ Bono. ſexde/
cemuiro ornatiſſimo. S.P.D.

c Vm a dialectica uir p̄ſtantiſſime ad iuris impera
torii ſtudiū me cōtuliſſem: cœpiſſemq; iuriſcon/
ſultoꝝ ac principalia monumenta perlegere adeo tot
difficultates mihi occurrebant ut Nigidianos aut He
racliti codices ante oculos habere uiderer: ita qđ pa/
rum abſuit qn omni ſpe deſtitutus ab incœpto deſiſte
rem: ſed cum cautius ac diligētius leges ſcrutari cœpiſ
ſem ſecus rem ſe habere proculdubio cognoui: Inueni
namq; iuriſperitos quorum monumēta in manibꝰ no
ſtris quotidie uerſantur non minus elegātiæ & uerbo/
rum proprietati q̄ equitati iuſtitiæq; ſtuduiſſe: econ/
tra uero nullam curam in exſcribendis libris librarios
adhibuiſſe adeo quod ſi reuertendi ad ſuperos iterum
ipſis auctoribꝰ daretur facultas non tantum hæc ſua
uolumina non agnoſcerent ſed ſua nunq̄ fuiſſe aperte
faterētur. fuit præterea in culpa gottoꝝ ineffrenata ra
bies qui manibꝰ pedibuſq; romanum nomē delere co/
nati ſūt: quod quāuis nō ex uoto eis ſucceſſerit tamē
magnum detrimentū litteris noſtris attulerunt. ita qđ
per multa ſæcula litteræ noſtræ uſq; in hāc ætatem ia
cuere hac uero noſtra tempeſtate tādem latinæ litteræ
quæ tādiu delituerant in lucem prodiere cum propter
quā plurimos uiros utriuſq; eruditiōis peritiſſimos q

ſere eodem tempore floruere: tum præcipue propter li
broꝝ copiam quam perſpicax ingenium diuino quo/
dã munere formis æreis nobis cõdonauit: potuit nãq;
feralis barbarorum impetus conſcripta uolumina no/
bis eripere ingenium aũt minime. Quãobrem cum in
florem ac priſtinam conſonãtiam lingua noſtra redie
rit cumq; paſſim occurrat q Maronem emulet̃ q Ci/
ceronẽ non admiretur q Naſoni nõ inuideat q Tibul
lo parem q Martiale nõ deteriorem ꝑſtet in quoꝝ nu
mero honeſtiſſimum locum tibi uẽdicas: & cum qſq;
ꝓfeſſor ſua uolumina corrigere reſtaurare nitatur: ſo/
læ noſtræ leges torpent ſolæ miſerandæ adhuc a barba
ris mancipantur nemo has redimere: nemo emanibus
hoſtium eripere parat: quod nõ laborioſum factu eẽt
tum propter eruditiſſimoꝝ frequentiam tum propter
exẽplar quod αρκεθιπορ græci appellant quod ma/
xima cum ueneratione & doctorum deſiderio inflorẽ
tina republi. piſanæ calamitati ereptũ cuſtodit̃. itaq;
miſeratione nõ mediocri motus quãplurima loca com
muniter deprauata tam in uoluminibꝫ pandectarum
quã codicis collegi: eaque pro ingenii noſtri uiribꝫ cor
rexi: nõ ut tanto oneri me parem eẽ perſuaderem ſed
ut cæteros excitarẽ: laceſſerẽ: ad capeſcẽda arma qui
bus emanibus barbarorum noſtræ leges auferãtur &
tandem iur̃ poſtliminii fruantur. Quæ quo duce ede
rentur cuique dicarentur te potiſſimũ delegi: quia &
te peritiſſimum ac litteratorum amantiſſimũ omniq;

bonoꝝ moꝝ genere excultiſſimū & noſtri amantiſſi-
mum cognoui: Qui reipublicæ tuæ ſenatum non ſolū
cõſilio & uigilãtia ſed etiam doctrina moribuſq; exor-
nas: adeo ut tanto uiro quæq; reſpubli. & gloriari & ſe
iactare poſſet. Venit mihi in mentem quod nuperi-
me admiratus ſum: ꝙ cum pro reipubli. tuitione pere-
grinaturus eſſes ob Gallorum turmas qui per agrum
Bononienſem pertranſibant: potiores comites quos ele
geris fuerũt uolumina: ut nullum tempus apud te ua
cuum laberetur: ſed ſi quãdo a rei militaris cura uaca
res litterarum ſtudio incumberes. Soles præterea & il
lud ſæpenumero ĩ uerbis haberẽ: rẽ militarẽ ſine littera
rum adiumento inermem eſſe: Quamobrem non du-
bito quin hæ noſtræ lucubratiões a te & benigne ac hi
lari fronte ſuſcipiantur atque in tua florentiſſima bi-
bliotheca honeſtiſſimum locum adipiſcantur. Vale.
pridie kalendas Septembres.

Ciſtophori non coſtrophinati eſſe legen/
dum: & quid ſint. Caput. i.
Thymelici non temelici: & qd ſint. Caput. ii.
Xiſtici nõ ſexuſtici eẽ legẽ. & qd ſint. Caput. iii.
Oenomelle nõ cenomelli legẽ. &c. Caput. iiii.
Pollinctorem non pollicitatorem legen/
dum & quid ſit. Caput. v.
Xenia nõ enſenia legẽ. & quid ſint. Caput. vi.
Veterinarii non ueteranarii legendum: &
quid ſint. Caput. vii.
Automata non entonima legẽ. &c. Caput. viii.
Fornacarius non fornicarius legẽ. &c. Caput: ix.
Veruecẽ nõ berbicẽ eẽ legẽ. &c. Caput. x.
Pirrhicarii nõ purricharii: & qd ſint. Caput. xi.
Pitiocãpas nõ pitiocarpas legẽ. &c. Caput. xii.
Bupreſtin nõ bobuſtrum: legen. &c. Caput. xiii.
Pila non pyra legẽdum eẽ &c. Caput. xiiii.
Calantica nõ lautica legen. &c. Caput. xv.
Porcas nõ portas legen. &c. Caput. xvi.
Cõminiſceretur nõ cõmiſcereẽt. legẽ. Caput. xvii.
Smyrna nõ ſinurna legen. &c. Caput. xviii.
Pentaphilon nõ pentaphorũ legen. Caput. xix.
Malobatrum non malabaſtrum legen/
dum eſſe & quid ſit. Caput. xx.
Coſtamomũ nõ caſtramomũ legen. Caput. xxi.
Callamus nõ aliter legendũ &c. Caput. xxii.
Cylindrus an ſit legen. an aliter &c. Caput. xxiii.

Ceraunių nõ cerani ų legendų.&c. Cap. xxiiii.
Amphitapa nõ anſitaria legẽdũ eẽ. Cap. xxv.
Sicilicum nõ ſiliquã legẽdũ eẽ.&c. Cap.xxvi.
Emporia nõ elemphoria legen.&c. Cap.xxvii.
Lana ſuccida nõ lana ſuccus Caput.xxviii.
Baphiæ nõ ad baphia & alia. Caput.xxix.
Baphiorum non pamphiorꝝ legẽdũ. Caput.xxx.
Num legẽdum nõ aũt non.&c. Caput.xxxi.
Schemate nõ ſtemmate legẽdũ.&c. Caput. xxxii.
Heredis non heres legendum. Cap. xxxiii.
Latus clauus nõ latis clauis legẽdũ. Cap.xxxiiii.
Pannarios nõ partiarios legenndũ Cap.xxxv.
Cucuma non cucunia legendũ.&c. Cap.xxxvi.
Cucumis nõ cucurniis legendũ.&c. Cap. xxxvii.
Terreas nõ teneras legendũ.&c. Cap. xxxviii.
Decaprothi nõ aprothi legendum. Cap.xxxix.
Logariũ nõ legatariũ legẽdũ.&c. Caput.xl.
Pecten echinni.q̄d ſit & alia. Caput.xli.
Gazophilatiũ nõ carzophilatiũ.&c. Caput.xlii.
Alogiſtas nõ anologiſtos legẽdũ &c. Caput.xliii.
Embama non emblema. Caput.xliiii.
Atrienſes nõ atterenſes legen.&c. Caput.xlv.
An emponemata ſit legẽdum & unde dicatur emphi-
teoſis. Caput.xlvi.
Corriguntˀ multa uerba in titulo de in di-
em addictione. Caput. xlvii.
Pantomimũ non pãtoniũ legendũ. Cap.xlviii.

Sitocomas nō ſicomas legē. & qd ſint.	Caput. xlix.
Siriarchia non ſinarchia legendū.	Caput .l.
Liminarchia nō litarchia legendū.	Caput .li.
Epiſtomea nō epitonea legē. & qd ſit.	Caput .lii.
Lucuco & lucuca nō aliter legen.	Caput .liii.
Male expōīt quo magis. i. quo minus.	Caput . liiii.
Deficit negatio in. l. i. de uerbo. obli.	Cap. lv.
Brephotrophiū nō bephotrophiū legē.	Cap .lvi.
Capitatio nō captu. legendum.	Cap. lvii
Qui ſint diui fratres & alia.	Cap .lviii.
Delenda dictio inſtituta de codicil.	Cap. lix.
Certaminis nō certā in his.	Cap. lx.
Ianthinū non aliter legēdū.	Cap lxi.
Epimetaticis nō epidematicis.	Cap. lxii.
Blata & oxiblata an recte ſcribatur.	Cap. lxiii.
Olobera ueſtimēta an recte dicūtur.	Cap. lxiiiii.
Pelles particæ nō baumeſtiæ.	Cap. lxv.
Nautebate q ſint.	Cap. lxvi.
Legendū ſarcocola nō ſargogala.	Cap. lxvii.
Cōmilitiū nō cōmilitonū legendū.	Cap. lxviii.
Corruptus textus ī. l. ii. de origi. iuris.	Cap. lxix.
Album nō alium legendum.	Cap .lxx.

Caput primum.

In libro.xvi.digeſtorum titulo depoſiti.lege.publia ita ſcriptũ eſt. Titius ſemponio ſaluté habere me a uo/ bis auri põdo plus minus decem & diſcos duos ſacchũ ſignatum:ex quibꝫ debetis mihi decem qđ apud Titi um depoſuiſtis.item coſtrophinati decem &c. eo ĩ lo co aduertendũ eſt quia mendoſa dictio eſt ibi: coſtro/ phinati:nam q d ſignificet hoc uerbum coſtrophinati: fruſtra querimus. Corrigamus ergo ne diutius in po/ teſtate barbaroꝝ ille locus detineatur:& ciſtophori le/ gamus uerum uerbum.ſunt namq; ciſtophori numiſ/ matum ſpecies de quibꝫ mentioné facit Cicero ad Atti cum:& liquido oſtédit Feſtus Põpeius:cuius hæc ſũt uerba. Euboicum Talétũ nũmo græco ſepté milliũ & quingentoꝝ ciſtophororum eſt:noſtro quattuor mili/ um denarioꝝ.dicti ciſtophori:qđ ĩ eis imprimebatur imago cuiuſdam ferentis ciſtam:ueluti & nos appella mus incoronatos:id genus nũmi quod caput corona/ tum impreſſum habet.

Caput.ii.

In.l.Athletas dige.de his qui notãtur ĩfamia: ita ſcri ptũ habét codices noſtri: uidelicet. Et utile uidetur ut neq; Temelici neq; ſexuſtici nec agitatores nec q aquã equis ſpargunt cæteraq; eoꝝ miniſteria quæ certami/ nibus ſacris deſeruiũt ignominioſi habeanť. Hũc locũ a barbaris uẽdicamus tandẽ & in priſtinam libertatẽ reſtituimus: ſi quidẽ nõ Temelici ſed Thymelici ſcri/ bẽdũ ẽ. ſunt namq; Thymelici Athletæ ſeu hyſtriões

qui in ſcænis uerſantur. Nā græci θυμελην ſcenā uo/
cant: & θυμελικον. hyſtrionē: hinc dicta eſt Thyme
les uxor latini mimi. Iuuenalis. Carus & a trepido thy
mele ſummiſſa latino. hoc uerbo uſus ē Modeſtinus li
bro. l. dige. titulo de pollicitatiōibꝫ. lege. ſepticia: quo
loco eodē mō mendoſe ſcriptū ē. Caput. iii.

Eſt etiā eodē libro & lege. deprauatū uerbū: Sexuſti
ci. Quod corrigimus: cum non ſexuſtici: ſed xiſtici
legendum ſit: ſunt etenim xiſtici athletæ xiſtis cer/
tantes. Suetonius. nec tamē eo minus xiſticoꝝ certatio
nes aut gladiatoꝝ pugnas ſeueriſſime ſemp exercuit.
græci nāq; xiſtū porticū uocant ampla latitudine in q̄
athletæ p hyberna tpa exercentur: hos & paradromi/
das græci appellāt: a noſtris ambulationes dicūtur: &
ambulacra. Plinius. Ante criptoporticū xiſtus eſt uio/
lis odoratus. Cicero ſed tamē nihil ei reſtabat pter bal
nearia & āmbulationē & auiariū. Plinius. Tū fora atq;
gymnaſia & p ſuis extēta porticibꝫ āmbulacra miremur
xiſtus originē habet a ξυστοσ qđ haſtam: ſeu telū:
ſpiculumue denotat. Caput. iiii.

Scriptū habēt codices mēdoſi. libro dige. xxxiii. titu
lo de tritico: & oleo legato. l. ſi qs. cenomelli plane. i.
dulciſſimū uinū cōtinebitur. eo ī loco corrigēdū ē illđ
uerbū cenomelli. nā Oenomelle legēdū qs negat? qđ
quid ſignificet aperuit ibi Vlpianus. & ipſa compoſitio
uerbi liquido oſtendit: nam compoſitū uerbum eſt ab
οινον quod eſt uinum: & melle. quod genus potionis

ſieri docet Palladius libro.xi. Caput.v.

In libto.xiiii.dige.titulo de inſtitoria actione .l. cui/cunq;.pleriq; codices ſic ſcriptū habent. Itē ait ſi libiti/narius quem græce uocant ſeruūpollicitatorē ha/buerit. Hoc in loco libet a barbaris mācipiū redimere ut tandē iure poſt liminii pollicitatorē fruatur. quod uerbū dum apud hoſtes erat pollicitatorem noīatur: nunc aūt redemptum pollinctorem uocabitur. Eſt.n. pollinctor qui curat: lauatq; cadauera: nam pollincer̃ ē mortuos curare. Plau.& ꝗ curat pollīctorē accerſe. Martia. iā ſcrobe iā lecto iā pollinctore parato: heredē ſcripſit me numa cōualuit. Plautus. Cartaginēſes duo fratres fuer̃ eoꝝ alter uiuit: alter mortuus ē. Propterea apud uos dico confidentius ꝗa mihi pollinctor dixit ꝗ eū pollinxerat. ꝗdā putant dictum pollinctorē quaſi pollutorē a polluo qđ ē porro lauo: quāq̄ polluo inter/dum inquino ſignificat a quo pollubꝝ eſt dictum uas quo manus abluūtur: ꝙ & trulleū dicit̃: ꝓprie tamen pollinctor dicit̃ piſtrinarius a polline.i.flore farinæ un de pollincere ē farinam in piſtrino lucrifactā diuidere & pollinctio ipa diuiſio dicitur. Caput.vi.

Sic ſcriptū eſt.libro.i.dige.titulo de officio ꝓconſulis l.ſolent.uidelicet: ſed modū adiicere ut neq; mō ſe ī to tū abſtineat neq; auare modum enſenioꝝ excedat &c. Nos hunc locum corrigentes nō enxenia ſed xenia le/gēdum cenſemus. nā xenia dicuntur munera hoſpita lia.i.ꝗbus hoſpites inuicē ſe munerantur: qđ maxime

fieri cõſueuerat ſaturnaliorum diebus: unde Martialis ter-
tiũdecimũ librũ operis ſui: in quo huiuſmodi munera
diſtichis deſcribit: xenia appellauit: quod uerſus ipſos
pro xenis mitteret uel quæ mittebat munera diſticho
exornaret. ut his uerſibus idem oſtẽdit. Oĩs ĩ hoc gracili
xeniorum turba libello. Cõſtabit nũmis quattuor em
pta tibi: Quattuor eſt nimiũ poterit cõſtare duobus: Et
faciet lucrũ bibliopola Triphõ. Hæc licet hoſpitibus pro
munerĩ diſticha mittas: Si tibi tã raruſ quã mihi nũmus
erit. & dicta ſunt xenia a ξενοσ quod hoſpitẽ ſignificat: un
de & xenodochiũ dictus locus ubi hoſpites recipiũtur
quẽ uulgo hoſpitale uocamus. A xenia fit diminutiuũ
xeniola. Aduertãt igitur recentiores iuriſperiti ne am-
plius uerbo de prauato utãtur: ſed tandẽ latine loquã-
tur. Caput. vii.

In lege ultima titulo de iure immunitatis libro dige.
l. legitur ueteranarii: quod uerbũ mendoſum corrigẽdũ
ita arbitror ut ueterinarii legamus. ſunt nãque ueterina
rii ueterinarum curatores: hoc ẽ: ueterinarũ medici quos
uulgus appellat mareſcalchos. Veterina uero aĩalia di
cuntur quæcũque uehere quod poſſũt. Plinius ungulæ ue
terio generi tãtũ renaſcũtur: Opilius ueterinã beluam
putat dictã quaſi uẽterinã a uentre: quod ad uẽtrẽ religatũ
onus gerat. De ueterinario Columella: nam & arator
reperitur aliquis bonus & optimus foſſor: aut fœin-
ſector: nec minus arborator: & uinitor tum etiam ue-
terinarius & probus paſtor.

Caput.viii.

In libro.i.dige.titulo de legibꝫ.l.iii.ita ſcriptū ē. Iura cōſtitui oportet ut dixit Teophraſtus in his quæ entonima frequēter accidunt. Quo in loco qd ſit Entonima nō reperio: quapp Automata legendū puto. Nam græci αυτοματα caſualia & ſpontanea appellant. quæ ſnia ſenſui legis optime accōmodaẽ. Cap.viiii.

In.l.ſi ſeruus titu.ad.l.acqliam.lib.ix.dige. ita ſcriptum ē. Si fornicarius ſeruus coloni ad fornacē obdormierit &c. illam dictionē fornicarius corrigendā arbitramur & fornacarius legēdū a fornace: ſicuti fornacariam genere fœminino ꝓferimus: a foco aūt focarius & focaria dicetur: ut in l.quæſitum.ff.de fūdo īſtructo. aduertēdum ꝑterea ē in.l.continetur: de fundo inſtructo. qa fornacator nō fornicator ðbemus ſcribeṙ: ꝙ idē ꝙ fornacarius ſignificat. Caput.x.

In titulo de abigeis.xlvii.dige.in.l.i. ſic ſcriptum habent codices. Et q porcū uel caprā uel berbicem abduxerint &c. hoc in loco illa dictio berbicem corrigenda ē & ueruecē legendū. Eſt.n. uerues aries caſtratus ita dictus qđ in eo ſit uerſa natura. & hoc diſtat ueruex ab ariete: quod cātherius ab equo: Maialis a uerre: capus a gallo: caper ab hirco. Caput.xi.

Codices noſtri in.l.aut dānum: titu. de penis.xlviii. dige. ſic ſcriptū oſtēdūt. Quicūq; in ludū uenatorium ſunt dānati: uidēdū eſt an ſerui penæ efficiātur. Solēt enim iuniores hac pœna affici: utrum ergo ſerui penæ

iſti efficiantur an ꝑmaneant in libertate: uidendū ē & magis eſt ut hi quoque ſerui efficiantur: in hoc. n. tantum diſtāt a cæteris ꝙ inſtituūtur uenatores aut purricharii aut aliā quā uolūt artem geſticulandi uel aliter ſe mouendi gratia. Notādū eſt hoc in loco qđ illud uerbum purricharii male ſcriptū eſt & ab interp̄te male ītellectū: nā id gēus uenatiōis dixit eē ut ergo poſthac recte ſcribat̄: & recte ītelligatur: de hoc uerbo qd ſentiendū ſit ſubiiciā. itaque nō purrhicarii ſed pirrhicarii eſt legēdū. dictus aūt ē pirrhycarius a pirrhyca qđ eſt genus ſaltationis græcanicæ: quā Pirrhus in creta primus inuenit: ut Plinius refert in vii. Natu. hiſto. & ſcribit Strabo in. xi. pirrhycā repertā fuiſſe a Pyrrho ꝓ iuuenibꝫ ad diſciplinā militarē exercendis: cui Solinus aſtipulatur. Scriptū. n. reliquit Solinus pirrho rep̄tore equeſtres turmas creta prima docuit laſciuas uertigines īplicare ex q̄ diſciplina rei bellicæ uſus datus. Pla. lib. vii. de legibꝫ motus pirrhices imitatus flexus corporꝝ. Quibꝫ tela plagæque uitantur declinādo cōcedēdo exiliendo in altū humique ſe cōtrahendo: cōtrarios itē geſtus imitatur qbꝫ uidelicet cōtra alios quicq̄ īſertur: Sagitādo iaculādo feriēdo: Dionyſius alicarnaſſe tradit in. vii. pirrhicā ſaltationē eē Enopliā hoc eſt armatā. Refert Appulleius in. x. de aſino aureo pueros puellaſque græcanicā ſaltaſſe pirrhycam cum nunc in orbem rotatum flexuoſi nūc in quadratum curuati diſcurſus reciprocos explicarent. Senſus itaque legis no/

ſtræ eſt quod quibuſdā dānatis dabatur facultas ut eligerent quo more in ludum dimicaturi cū beſtiis & morituri procederent: nec a cæteris condēnatis diſtabāt niſi quod mori eo modo eis cōcedebatur. Quod genus ſpectaculi miſerādū iuuēibꝰ ꝓbeī pmittebāt. Ca. xii

In. l. eiuſdē. titu. ad. l. corneliā de ſiccariis libro pandectaꝝ xlviii. ita legitur. Si cui temere cicutā: ſalamādram: aconitū: pituocarpas aut bobuſtrū: mādragorā & id quod luſtramēti cauſa dederit cantharidas pœna teneatur huius legis &c. in hoc loco corrigendū eſt uerbū pituocarpas & legēdū pitiocampas. pitiocāpæ aūt ſunt uermes e pinu arbore naſcentes morſu uenenato nec diſſimili a morſu bupreſtis. Plinius. uſus ſapæ contra cantharidas bupreſtin pinorum quas pitiocampas uocant. Caput. xiii.

In eo loco legitur bobuſtꝝ qđ deprauatū ē: & bupſtiē ſcribendū. ē. n. bupreſtis auctore Plinio aīal rarum ī Italia ſimilimū ſcarabeo longipedi: fallit inter herbas bouem maxime: unde & nomē īuenit: nā eo qđ bouē urit bupreſtis eſt nuncupata: græce. n. βυισ bos dicitur & πρησται urere. Deuoratū ita inflāmat tacto felle ut rūpat. eſt etiam bupreſtis herba quam græci in laudibus ciborum habuere qua deguſtata boues deſiliūt.

Caput. xiiii.

Scriptum ē in. l. creditor titulo de actionibus empti. xix. dige. Ante domum mari iunctam molibus iactis pyrram conſtituit & uti ab eo poſſeſſa domus fuit Ca

io ſeio uendidit: Quæro an pyra quæ ab auctore do/
mui coniuncta erat ad emptorem quoq; iure emptio/
nis pertineat &c. Hūc locū corrigendum nemo ē qui
negat: & pilam ſcribendum eſſe non fateatur. Eſt autē
pila rupes in mari quæ fit molibus.i. ingentibus ſaxis
iactis ut ſupra dorſum eminens edificia cōſurgant: de
quo uerbo ēt meminit.l.ergo. dige.de acq.reꝝ domi/
nio: quāq̄ & alia ſignificata hēat hoc uerbum: quæ hic
referre ad propoſitam materiam non ſpectat.

Caput.xv.

In titulo de auro & argento legato .l. argumēto.xx/
xiiii.dige. Codices ita ſcriptum habent.ornamentorū
hæc uitæ mitræ & ſemitræ lautica.&c. quid eo in loco
lautica uelit: non ſatis compertum eſt quod ut intelli/
gerem diu laboraui: nec potui inuenire quid lautica ſi
gnificet: niſi epularum magnificētiā. Quapropter pu/
to mendoſam ibi dictionem: & calanticam legendum.
Notum namque eſt ut apud Nonium legitur calanti/
cam eſſe tegmen mulibre quod capiti annectitur Cice
ro ī Clodium tu ne cum uincerentur pedes fueris cum
calanticam capiti accommodares.

Caput.xvi.

Emendāda ē lex uicinus in titulo de aqua pluuia ar/
cēda.xxxix.dige.in uerbo portas nā nō portas uel por
gas ut īterp̄s ſēſit ē legēdū: ſed porcas. Nā porca ut ait
Varro & r̄fert Nōius ē terra elata īter duos ſulcos dcā
qđ eā ſecus frumētū porrigit̄ uel a proiiciēdo: qđ ultra

ſe ſemina proiici prohibet: uel quod prohibet ne aqua ſrumentis noceat: ut auctor ē Feſtus uerba uero legis ſūt hæc. Vicinus locus ſuperioris pratum ita arabat ut per ſulcos itemque portas aqua ad inferiorem ueni/ ret & cætera.

Caput. xvii.

In. l. i. titulo de eo per quē factū erit. ii. dige. legitur. uerū qui alios quoque rogauerit ut eū detinerēt uel ab ducerēt ne iuditio ſiſtat ſiue ſcientes ſiue ignorātes qđ eēt qđ cōmiſceretur quo in loco puto illud uerbū cōmi ſceretur mēdoſum: nā quid ibi cōmiſceretur uelit non pſpicio nec interp̄s recte declarat: quē. n. locum ſibi uē dicare pōt eo in loco cōmiſceretur: quapp nō cōmiſce retur: ſed cōminiſceretur ſcribēdū cenſeo: nam comini ſcor fingere interdū ſignificat: unde cōmētum dictum p fictione: Sin aūt cōmitteretur quis uellet legere lōge a cōmuni littera diſcederet.

Caput. xviii.

In. l. ultima titulo de publicanis libro dige. xxxix. ple raque uocabula ſūt deprauata quæ inq̄tum in me erit a barbaris uendicabūtur: legitur nāque ibi ſinurna uel ſirina cū ſcribendū ſit ſmurna ſiue ſmyrna: eſt. n. ſmyr na quā noſtri myrrhā appellant hanc arbuſculam ſcri bit Plini. in. xii. natu. hiſto. in arabia p̄cipue naſci alti/ tudine cubitorū qnque ſine ſpina: caudice duro & in/ torto craſſiore quā thuris corticem lenem habētē ſimi/ lemque inuedoni foliū rotundius ſed ſapore iuniperi. Inciditur myrrha bis hiſdē tēporibꝫ quibꝫ thus ſudat ſponte priuſq̄ incidatur.

Caput. xix.

In ea.l.ſcribitur:pentaphorum: ego pẽtaphylon ſcribendũ puto q̃d latine dici põt q̃nq; foliũ. Ca.xx.

In eadem.l.ſcriptum habẽt mendoſi codices: Malabaſtrũ:quod corrigẽdũ ẽ & malobatrũ legendũ. ẽ.n. malobatrũ:ut Plinius ſcriptum reliquit lib.xii.natu.hiſto. Arbor quod ex ſyria fertur folio cõuoluto arido colore ex quo exprimitur oleũ ad unguẽta fertil iore eiuſdem ex egipto laudatius ex india uenit. Cap.xxi.

In eadem.l. ſcriptũ eſt caſtramomũ ſed nõ recte cũ coſtamomũ ſit legẽdũ:ut uerbũ ſit compoſitũ ex coſto & amomo: & ita reperi apud codicẽ uetuſtiſſimũ. Coſtum.n.ẽ frutex odore eximio:radix eius guſtu feruẽs ut auctor ẽ Plinius in.xii.de amomo. Idem Plini. hæc tradit amomi uua in uſu ẽ indica uite labruſca ut alii exiſtimauere frutice ueneno ſo:palmi altitudine: carpiturq; cũ radice manipulatim:leniter cõponitur :protinus fragile.lib.xii. Caput.xxii.

In eadem.l.ſcriptũ eſt uarie de uerbo callamus.nam q̃dã codices habent callain quidã callainus quidã callamus Nos callamus legendũ arbitramur:neq; intelligẽdũ de calamo quo ſcribimus: neq; de callamo odorato qui ex arabia prouenit:de quo tractat Plini.ĩ.xii. ſed intelligendum de callamo lapide p̃cioſo q̃a inter lapides eũ cõnumerat Martianus iuriſcõſultus:eſt.n.calamus unum ex generibus aetis ex Thaphiuſo naſcẽs ut teſtatur Plini.xxxvi.natu.hiſto. Si quis uero calais legere uellet auctoritate eiuſdẽ Pli.nititur q libro ulti.

ſcribit calaim lapidem precioſum eſſe ſaphyrum imi/
tantē & cādidiorē: litoroſo mari ſimilē. Ca. xxiii.

In. l. ulti. titu. de publi. libro. xxxix. ff. uarii codices
uarie habēt ſcriptum in uerbo chelin: nam & chelin &
cheil & chelinne reperio ſcriptum: neq; ex his potui ri/
mari aliquem bonū ſenſum: lapidē p̄cioſum puto uo/
luiſſe ſignificare iuriſconſultū: q̄a inter lapides id uer/
bum connumerat quapp̄ nihil certum cēſeo: niſi cylin
drus ſit legēdum: de quo meminit iuriſconſultus in. l.
pediculis. de auro & argen. lega. & tradit Plin. xxxvii.
Item xilinas ueſtes legimus ex xilo lino egiptio quæ &
coſſampinæ appellantur. Cap. xxiiii.

In eadem. l. uarie legitur uerbū: ceranium, cū ſit le/
gendum ceraunium quamq̄ Pli. fœminino genere ce/
raunias has lapides appellat libro. ultimo. cap. ix.

Caput. xxv.

In titu. de auro & argen. lega. lib. dige. xxxiiii. ī. l. ue
ſtis inter uirilia ueſtimenta cōnumeratur. uerbū anſi/
taria ſeu anſitapa q̄ corrigimus & amphitapa eo in lo/
co legēdū ꝓculdubio cenſemus. ſunt. n. amphitapæ ue
ſtes q̄ utrinq; ſūt piloſæ: ut r̄fert Nōius. Ca. xxvi

In titu. de annuis lega. l. liberto. xxxiii. pādectaꝝ. co
dices ita ſcriptum hēnt. Quæſitum ē cū nouerca uni/
uerſæ hereditatis habeat dodrātē ſemiunciā & ſiliquā
an eius p̄tē dimidiā priuigno ſuo reſtitueret &c. hūc lo
cum corrigimus & ſiliquā abiiciēdū nō dubitamus &
ſicilicum eius loco ſcribēdum. Eſt autē ſicilicus pś q̄rta

unciæ q̄ ex ſex ſcrupulis cōſtat ita dictus qđ ſemiunciā ſecet: ſiliqua autem nō pōt eo in loco ullo mō ſtare qa nō ſignificat quartā ꝑtem unciæ: ut in ea lege intell gē dum eſt; īmo uncia continet ſiliquas ſex & qnquagin-ta ſupra centum: qđ aptius oſtēdimus in libello quem de īterp̄tatiōe uerboꝝ iuris ciui. cōfecimus.

Caput. xxvii.

In lib. ulti. pandectaꝝ. titulo de muneribꝰ & honoribus. l. ulti. codices ſic ſcriptum continent. Elēphoria & hoſpitatura apđ alexādrinos patrimonii munus exiſtimātur &c. qd hoc ī loco Elemphoria uelit quærēdum eſt: ego quæſiui ſed ī caſſum. forte Emporia ibi ſcribēdum eſt. Sunt namq; Emporia loca ubi mercatus ſeu nundinæ fiunt græci. n. εμπορον mercatorē εμποριαν mercatū εμποριον oppidū ſiue aliū quemuis locum in quo fiat mercatus uocant. Cap. xxviii.

In. l. ultima. tit. de publicanis. xxxix. ſcriptum habēt codices: lana ſuccus. Cuius loco non dubito quin lana ſuccida ſit ſcribendum. quod ſi quis recte perpēdat qn mihi aſtipuletur non ambigo. Ca. xxix.

Sic exarata ſunt uerba. in. l. ultima: titu. de ueſtibus oloberis & auratis. lib. codicis. xi. Et ideo. vii. đ ſcrinio exceptoꝝ. vi. de ſcrinio canonū. v. de ſcrinio tabulariorum. ad. iiii. de ſcrinio ad baphia phœnices per certum tempus mitti iubemus &c. hunc locum deprauatum nemo negabit. quare ita corrigendum exiſtimo. ut p̄poſitio: ad: quæ p̄pōitur huic uerbo. iiii. abiiciatur niſi

quis in at:aut ĩ et:uellet cõuertere. Item alia p̄poſitio: ad:quæ p̄ponitur uerbo baphia auferatur & poſtpona tur. Item q̄ legatur baphiæ:nõ baphia. Sic ergo ſeries uerboꝝ ſupra memoratoꝝ erit ordinãda uidelicet; Et ideo vii. deſcrinio exceptoꝝ vi. de ſcrinio canonũ. v. de ſcrinio tabularioꝝ. iiii. de ſcrinio balphiæ ad phœnices &c. Præterea intelligendũ eſt baphiã non eſſe nomen prouinciæ:ut interp̄s ibi opinatus ẽ: ſed baphiam dici tabernam tinctoriã quod & baphiũ dicitur:ut ĩ. l. pri uatæ eodem libro tit. de murilegulis. unde baphii tin/ ctores dicũtur:& lana bapha & dibapha ſeu bapta & dibapta. i. tincta & bis tincta. græce namq; βαπτειν eſt tingere:inficere.

Caput xxx.

In. l. priuatæ. titulo de murilegulis. lib. xi. codicis. le gitur pãphioꝝ uel bamphioꝝ:quo loco ſcribendũ ẽ ba phioꝝ q̄ uerbum quid notet ſupra declaratum eſt.

Caput. xxxi.

In. l. penultima. titulo pro derelicto:lib. dige. xli. ſic ſcribi cõſueuit uidelicet. Si quis merces ex naue iacta tas inueniſſet nõ iõ uſucapere nõ poſſit qa uiderẽt de relictæ:queritur ſed uerius ẽ eum ꝓ derelicto uſucape re nõ poſſe. hunc locum ſi quis recte intueatur: nõ le gendum arbitrabitur negatiue in principio. l. ſed inter rogatiue & dubitatiue. nec ſcribet notã negãtis nõ:ſed notã dubitationis atq; interrogantis num:exemplo. l. i. §. tuetur dige. de ſuperficiebus:&. l. qui decem in fi/ ne dige. de ſolutio. &. l. ſi procuratorio. dige. quando

appel. ſit. & multis aliis locis: ita ergo puto legendum.
num ideo uſucapere non poſſit: quia uiderentur &c.

Caput. xxxii.

In auctentica. Interdicimus: titu. de epiſco. & cleri/
cis. lib. i. codicis. legitur: ſtemate: quo loco: ſchemate:
eſt ſcribendū: quod & ratio ſuadet: & locus ex quo de/
ſcripta eſt illa auctentica probat. eſt nāque ſchema id
quod noſtri uocant cultū: formā: figurāue: unde impe
rator utitur centies ī autentico: hoc uerbo ſchemate ꝑ
forma ſeu cultu: & ſi qua ſūt huiuſmodi. hinc dicimus
ſchemata lexeos & ſchemata dionoeas. i. figuras uerbo
rum & ſentētiaꝝ. ſtemma aūt aliud ſignificat ꝙ hic re
ferendi locus nō eſt.

Caput. xxxiii.

In. l. i. §. hæc actio. dige. ſi quis teſtamento liber eſſe.
legit̃ uidelicet. ſed & ſi heres interfuerit. &c: corrigēdū
hunc locum exiſtimo & legendū ſed & ſi heredis inter
fuerit quod etiā mediocriter eruditus nō inficiabitur.

Caput. xxxiiii.

In titulo. de teſtamento militis. lib. vi. codicis. in. l. ſi
ruphinus. codices ita ſcripti ſunt. Si Ruphinus uir cla/
riſſimus tribunus latis clauis maior annis lege diffini/
tis faciens teſtamentum te manumiſſit &c. hic locus ē
deprauatus q̄q̄ nemo aduertat. Nā eo in loco nō latis
clauis ſed latus clauus eſt legēdū: ꝙ uerbū patriciū ſi
gnat. nā patricii lati claui dicebāt̃ a quodā gener̃ ueſtis
q̃ ipſi utebātur: quæ clauos latos ueſtibus conſutos ha/
bebat: unde Varro dixit ſi tunicam latis clauis quis ex

una parte conſuit: ex altera anguſtis: utraq; pars caret
anologia. de his clauis intelligit Vlpi. in. l. cum aurũ.
& Pomponius in. l. ſequenti. dige. de auro & argen. le
gato. Delati clauo Suetonius in Nerõe. a laticlauo cu/
ius uxoré atrectauerat ceſus. Sillius. Sacriſicã lato ue/
ſté diſtinguere clauo; quibꝫ uerbis notatur: latũ clauũ
& ſacerdoti cõceſſum fuiſſe. Horati. Et latum de miſit
pectore clauum. Quintilia. Notatur interim negligen
tia latum habẽtium clauũ. Marti. Dum te poſſe negas
niſi lato gelia clauo: Nubere: nupſiſti Gellia ciſtigero.
Tradunt & Mecenaté in equeſti ordine ſponte ꝑman
ſiſſe cum utiq; ſumẽdi lati claui poteſtas ei pateret. ex
his põt intelligi qd Gaius iuriſcõſultus ſcripſit ĩ. l. nu/
per. dige. de dona. inter uiꝝ & uxo. Ca. xxxv.

In. l. negotiantes. C. de excuſatiõibꝫ muneꝝ. lib. x. le
gitur partiarios ꝙ reor mendoſũ. & pannarios legẽdũ:
a pannis. nã quid ſibi uelint partiarii eo in loco non ui/
deo: quãq̃ interp̃s ita legat. Sicut. n. ſupra retulit ueſti
arios lintheariοs purpurarios: ita ſeq debet pannarios.

Caput. xxxvi.

In. l. i. dige. ad. l. corneliã. de ſiccariis pleriq; codices
mendoſi ſunt in uerbo cucuma. qdam. n. cucunia qdã
cucurnia ſcriptũ habent. Cũ ſit ſcribendum cucuma ꝙ
uerbũ tanq̃ rarum inuentu. Notauit Angelus Pollicia
nus uir utriuſq; eruditiõis pitiſſimus. Eſt aũt cucuma
uaſis genus: a quo ſit diminutiuũ cucumella quo uer/
bo uſus eſt iuriſcõſultus in. l. ſi quãdo. dige. ſi ſeruitus

uendicetur. Caput.xxxvii.

In.l.i.titu.nulli licere in frenis & equeſtribꝫ ſellis &c. lib.codicis.xi.ſic ſcriptum eſt uidelicet. Aliis aũt gem/ mis frena & equeſtres ſellas & balteos ſuos priuatos exornare ꝑmittimus: cucurniis uero omnẽ perſonis q̄/ liũcunq; gemmarũ habitum p̃cipimus ſũmoueri &c. hoc in loco quid ſignificat illud uerbum cucurniis repe rire non potui: ſed id uerbum uarie ſcriptum reperio: nam quidã cucuniis continent.quapp legendum puto cucumis de quo uerbo ſupiori capite dictum ẽ. Et hoc in loco cucumæ accipientur pro his ornamẽtis quæ ex aurichalco fiunt immodum lancis quæ loris affigũtur puta habenis & cæteris loris quæ a pectore & ab ilibꝫ equorum pẽdent.

Caput.xxxviii.

In.l.ſi quando.dige.ſi ſeruitus uẽdicetur: ita legitur Labra & teneras cucumellas: corrigenda eſt illa dictio teneras & legendum eſt terreas: ideſt ex terra quæ ue/ ro ſint cucumellæ dictum eſt ſupra: quamquam inter pres male ſint interp̃tatus in memorata .l.ſi quando.

Caput.xxxix.

In.l.ultima titulo de muneribus & honoribꝫ lib.ulti mo.dige.ita codices ſcriptũ habent.Nã decaprotichos a prothi tributa exigẽtes & corporale miniſteriũ gerũt Hoc ĩ loco illud uerbũ a prothi quid ſignificet ne qui/ dem minima cõiectura ꝑcipi potuimus.unde quid ſi aprothi.& quid uelit in eo loco quærẽdũ eſt: ego deca/ prothi ſcribẽdum puto.Nã decaprothi dicebãtur q de

caprociæ munus obibāt: ut apparet liquido in.l.iii.eo/
dem titu.de caprocia autē dicitur a noſtris decem pri/
matus.decaprothi uero uel quod ꝑfecti erant in deci/
mis exigēdis: uel ꝙ decem exactoribꝫ ꝑerāt nomen ut
quidā putāt ſumpſere.de uerbo decaprocia etiā memi
nit lex neque protheſtaſiæ.C.de muneribus patrimo
niorum.lib.x. Caput.xl.

In.l.qui pœnum dige.de pœnu legata. plerique co/
dices ſūt mēdoſi. Nā aut legatariū aut logatariū hēnt
ſcriptū.ego puto logariū ſcribēdū a græco dictum λο/
γοσ.n.rōnē ſignificat.liber eſt ī quodomeſticæ rōnes
deſcribuntur. Caput.xli.

In.l.i.titu.de monopoliis.lib.codicis.iiii.quidam co
dices mendoſi ita ſcriptum habēt.Iubemus ne quis cu
iuſque ueſtis uel piſcis uel pectinū ſorte antechinni mo
nopoliū audeat exercere.recti codices ī hoc loco habēt
aut echinni nō antechinni.ſed quia interꝑs eo loco ꝗd
ſit pecten echinni nō intellexit:& ꝗa pulchra eſt eius
indagatio:operæpreciū fore arbitratus ſum:ſi quid ſit
pecten echinni ſubiecero.Eſt autē pecten echinni ꝗ ex
pelle echinni conficiebatur.Echinnus uero aīal ē ſpino
ſumparuū ꝗ & Erinaceus dicitur:cuius pellis apđ ma
iores in uſū ueſtiū conficiebatur:ut his ueſtimēta mū
darēt expolirētqꝫ:ī quē uſū nos ſetis apri uti ſolemus.
Plini.in.viii.de hoc pectine loꝗtur apertiſſime: īmo le
gē noſtrā quāuis nō fuerit legū īterꝑs nobis aperit.Cu
ius uerba ſubiicio.In deſperatiōe uero urinā ex ſe red/

dunt tabificam tergori ſuo: ſpinis noxiam: propter hoc ſe capi gnari. Quãobrem exinanita prius urina ars eſt uenari: & tũc p̄cipua ẽ dos tergori: Alias corrupta: fra/gilis: putribꝰ ſpinis atq; deciduis. & paulo infra. Idem Pli. ipſum aĩal nõ uerentur pleriq; dicere uitæ hominũ ſupuacuũ eſſe: ſi nõ ſint illi aculei fruſtra uellerũ mol/licies ĩ pecude mortalibꝰ data. hac cute expolliũtur ue/ſtes: fraus magnũ & ibi monopoliũ ĩuenit: de nulla re crebrioribꝰ ſenatus cõſultis nulloq; non principe adito quærimoniis prouincialibus. hæc Pli. de pectinæ echi/ni. dictus eſt echinus græca origine. nam græci εχιμον hirtum uocant. eſt p̄terea echinnus piſcis & caſtanea/rum thecæ hirtæ echinni dicuntur. Cap. xlii.

In autẽtico de reſtitutiõe fideicõmiſ. codices uarii ua/rie ſcriptum habẽt in uerbo Gazophylatiũ: quap̄p nõ amplius carzophylatiũ ſed Gazophylatium ꝙ latĩe ſo/nat opum conditoriũ a Gaza ꝙ pſica lingua opes ſigni/ficat & φυλαττω cuſtodio ſcribat. Cap. xliii.

In. l. qdã decedẽs dige. de adminiſtra. tuto. quidam putãt ſcribendũ alogiſtas non analogiſtas qbꝰ aſtipu/lor. nã compoſitum uerbũ eſt. ab a: ꝙ ẽ ſine & λογοσ ratio. unde & logiſtæ dicũtur rationales. i. procurato/res fiſci & rerꝝ priuatarꝝ. ut in titu. de mõ mulctarꝝ. li. i codicis. unde & logographi dicti q publicas rõnes con/ſcribunt: de qbꝰ fit mentio in. l. ulti. dige. de muneribꝰ & hono. & ĩ rubri. C. de tabulariis & logographis. li. x. Alogiſta ergo dicetur q nõ tenetur reddere admini/

ſtrationis ſuæ rationem. Caput. xliiii.

In. l. ſi qs. ff. de tritico uino & oleo lega. locus depra/
uatus ē quē nūc corrigimus. uerba legis ita exarata ſūt
Si acetū quis legauerit nō cōtinebitur legato acetū qđ
uini numero teſtator habuit: emblema aūt continebi
tur: qa aceti numero fuit. quo loco nō ēblema ſed em/
bama eſt ſcribēdū. Eſt. n. embama liq̄minis gēus quo
panem uel obſonium ītingimus dictum a græco: nam
βαπτειν eſt intingere: & īficere. Emblemata aūt ſūt
poculoꝝ ornamēta quæ affigi & refigi poculis poſſūt q̂
& aurea & argentea & gēmis fieri ſolebāt: de qbꝰ habe
tur in. l. ſi gēma de auro & argen. lega. Paulus iuriſcō
ſultus in. l. pediculis. de auro & argen. lega. Aurea em
blemata q̂ in lapidibꝰ aſſidibuſq; argēteis eēnt & replū
bari poſſent deberi gallus ait. Embama ergo ē legendū
ꝙ latīe in tinctū & īmerſio dici pōt. & puto iuriſcōſul
tum hoc ī loco ītellexiſſe de eo liq̄mine qđ fit ex īmatu
ris uuis ꝙ uulgo agreſte appellatur qđ proprio uoca/
bulo græci ομφαρον. i. omphaciū dicūt. Ca. xlv.

In. l. inſtrā. dige. de fundo īſtructo. codices ſcriptum
hēnt: atterenſes: ubi atriēſes ē ſcribendū. Atriēſes autē
ſunt q atrii curā hēnt: ut in. l. ſed & ſi. dige. de uſufru.
qui & atriarii dicuntur. Caput. xlvi.

Diu queſitum ē quid ſignificet uerbū illud. ſ. empo/
nemata in. l. ſi. C. de iure emphi. ſicuti & de hoc uerbo
emphiteoſis. Quapp quid in hoc ſentio aperiam. Cer/
tum eſt ꝙ prædia quæ dabantur in emphiteoſim ſteri/

lia erant. nam ꝑpea dabãtur: ut emphiteotha ea ꝓ̃dia meliora ſibi faceret. ut. ſ. coleret plãtaret arbores: & cæ tera faceret quibꝫ ꝓ̃dia meliora reddũtur. Quãobrem emphiteoſis ẽ dicta & cõtractus emphiteoticus: nam græce εμφυτευω ſignificat ĩpono: plãto: unde & em phiteomata. illæ meliorat ĩões dicte ſũt. nõ dico empo nemata ut codices fere oẽs habent: ſed ẽphiteomata ꝙ ita inueni ſcriptũ apđ uetuſtiſſimũ codicẽ: ſi quis aũt emponemata uult legere. dicat id uerbum deſcendere a græco πομεω ꝙ eſt laboro: Quod autem interpres in memorata lege dicat Emponematographos eos eẽ q emponemata ſcribebant non dicit uerum. Nam non emponematographi eſt legendum in. l. quam alle/gat ſcilicet. l. ſi quos. C. de decurio libro. x. ſed hypom nematographi. nam hypomnematographi dicuntur qui commentaria ſcribunt.

Caput. xlvii.

In rubri. & toto titu. dige. de in indiẽ adiectiõe. mul/tæ mendæ ſunt quæ ꝓceſſerunt ꝑꝑ ſimilitudinem duo rum uerboꝝ: uidelicet addico: & adiicio: q̂ uerba po/nuntur ſæpenumero in eo. tit. Quaꝑꝑ ut corrigere ua leamus loca q̃ mendoſa ſunt. Primo uidẽdũ eſt qđ iſta uerba ſignificẽt & qũo uariãtur. uerbũ: addico idẽ ẽ ꝙ deſtino & uoueo: ut ĩ. l. addictos. C. de epi. & cle. & in titu. de appe. Cicero & iis qui morti addictus erat pau cos ſibi dies cõmendandorum ſuoꝝ cauſa poſtulaſſet. facit in ꝑtõꝑfecto addixi: & ſupino addictũ: & nomen

uerbale addictio: ꝙ eſt deſtinatio ſeu: ſi recte dici poſ/
ſit: deſtinata uendictio. unde addictio indiem: quæ
ſub condictione reſoluitur: niſi quis meliorem condi/
ctionem attulerit ualeat uenditio. Verbū autem adii/
cio idem ſignificat ꝙ adiungo: addo: qđ facit adieci &
adiectum: & nomen uerbale adiectio ꝙ eſt idē ꝙ adiū
ctio. & hæc uerba ſpectāt in noſtro titulo ꝑſonā empto
ris: ſicut addico & ſua deriuata ſpectant ꝑſonā uendi/
toris: nā uenditor fundū addicit Titio: niſi melior con
ditio ab alio afferat̄ intra diē certum. Gaius adiicit uel
addit meliorem cōditionē: & ita adimit fūdum Titio.
hæc melius ſenſu ꝑcipiunt̄ q̃ uerbis cōcipiātur: ſatis di
ctū ingeniū habēti. eſt p̄terea notandū ꝙ in eo titu. po
nitur uerbū addo ſiue additur ſiue additū: ꝙ idē ē ꝙ
adiungo: & ſpectat ꝑſonā emptoris. Ca. xlviii.

In. l. iii dige. de cōdictione cauſa data cā nō ſecuta.
legitur paridē pantominiū uel pantoniū. ubi legēdū ē
pātomimū. Paris nāq; pātomimus dictus ē: eo ꝙ oīa
imitabatur. Mimi nāque hyſtriones ſunt & pātomini
q oēs geſtus imitari ſciebāt q mō huius mō illius pſo/
nam ſumebant. παντομ. n. oē & μιμοσ imitator
dicitur. Caput. xlix.

In. l. ulti. titu. de adminiſtratiōe reꝝ ad ciuitates pti/
nentiū. ita ſcriptū ē. Itē reſcripſerūt ſicomas indemnes
eē oportere qui nō ſegniter officio ſuo functi ſunt. hūc
locū corrigamus: & nō ſicomas ſed ſitocomas legamus
eſt. n. ſitocoma p̄fectus frumētariæ ſeu q frumentariæ

munere fungit̃. Nã σιτορ frumẽtũ & curo. ex his ĩtelligemus. l. ſextũdecimũ. dige. de uaca. mune. ubi interp̃s ſcripſit ſitoniã nomẽ eſſe ꝓuinciæ: ſed nõ recte nã ſitonia. frumentaria dicitur. Cap. l.

In. l. i. C. de officio comitis orientis. inuenio Codices mendoſos: nã ſcriptũ habent ſinarchia: cũ ſiriarchia ſit legendum qđ interp̃tatur ſiriæ p̃fectura: unde ſiriarcha ſiriæ præfectus. Cap. li.

In ea. l. ſcribitur litarchia: cũ ſit legẽdum liminarchia ꝙ ĩterp̃tatur liminũ p̃fectura: unde liminarcha p̃fectuſ liminis ĩperii ſeu militũ qui limina cuſtodiũt qui limitanei dicũtur. ut ĩ. l. ii. C. de officio p̃fecti p̃torio aphri. hinc fundi limitotrophii ſunt dicti qui alimenta limitaneis p̃ſtabãt: quod male intellexerũt ĩterp̃tes in titu. C. de limitotrophiis fũdis. li. xi. nã deſcriptionẽ fũdoꝝ neſcio quã ibi cõmẽti ſunt. Præterea idẽ ĩterp̃tes dixerũt irenarchã idẽ eſſe ꝙ liminarchã: qđ nõ eſt uerũ: cũ irenarcha ſit ille qui gratia habendæ qetis & pacis & p ſequẽdoꝝ latronũ p̃poſitus erat ĩ locis diuerſis: ut oſtẽdit lex ultima. ff. de mune. & hono. & ĩ titu. de irenarchis. C. li. xii. & dicitur irenarcha ab ειρηνη ꝙ ẽ pax & αρχοσ princeps. Caput. lii.

In. l. fundi. dige. de actionibꝫ empti. ſic ſcriptũ ẽ Epitonea fiſtula aplũbata. quo ĩ loco ẽ legendũ epiſtomea fiſtula aplũbata: & ſignificat fiſtulã quæ ad os ex quo oritur aqua aplũbatur dicta ab επι ꝙ eſt ĩ uel ſupra & στομοσ ꝙ eſt os. Caput. liii.

In titu. de cupſſis. lib. xi. codicis. l. ii. codices ſunt mē doſi: nā uarii uarie ſcriptū hēnt ibi luco & litucha. Cū ut mea fert ſentētia: legēdū ſit lucuco & lucuca: ut ſint ablatiui caſus: ut cætera uerba inferiora oſtendūt: & intelligendū eſt lucucū & lucucā cuſtodes luci damphe/ ſis ī quo cupſſi alebantur: alias nullū bonū ītellectum extrahi poſſe uidetur. uerba legis ita ſcripta ſūt: ſed nec a lucuco nec a lucuca unā cupſſum aliis plantatis excidere ſibi licere contendat &c. Cap. liiii.

In. l. quotiens. C. de iudiciis. interps exponit quo magis. i. quo minus. & hoc facit quia alias uerba ſēſui cōtradicerent: ego aūt non uideo quo pacto. quo magis exponatur. pro quo minus: cum hæc contraria ſint: qs enim id quod nigrum eſt poterit recte dicere album eē item quis dicet idē ſignificare plus: ꝗ minus: ita qs tā ſtultus ē ut in. l. noſtra exponat quo magis. i. quo minus. quæ. n. difficultas fuiſſet impatori aut cōpilatoribꝰ qui facilitati ſtuduere & obſcuritati obuiauere: dicere quo minus. Quapp puto aut incuria librarioꝝ quo minus in quo magis cōmutatum: aut negationē ďficere ī fine legiſ quæ negare debeat uerbum: terminetur. uerba. legis ita exarata: ſunt quotiēs queſtio ſtatus bonoꝝ diſceptationi concurrit nihil prohibet quo magis apud eum quoque qui alioquin ſuper cauſa ſtatus cognoſcere non poſſit diſceptatio terminetur. ego autem ita legerem: diſceptatio nō terminetur. uel ubi ſcriptū eſt. quo magis: ſcriberem quo minus. Ca. lv.

In.l.i.titu.de uerb.obliga. libro dige.xly. ſic codices noſtri ſcriptum habent.ſi ſine uerbis annuiſſet nō tantū ciuiliter ſed nec naturaliter obligatur.hæc uerba nō hēnt ſenſū pfectū.q̄uis qd ſenſerit iuriſcōſul.apte ītelligatur:ſed una negatio deficit quæ negare debeat illď dictū:nō tm̄ ciuiliter &c.ut ita legere ďbeamuſ:nō tm̄ nō ciuiliter ſed nec naturaliter obligatur: & hic ſermo rectus erit:& ſnīæ iuriſcōſulti cōformis. Si aūt ut coīs lr̄a māet legamuſ: primū dictū affirmabimus & ſecūdū negabimus:ꝙ ē cōtra ſenſum legis: nec ē dicēdū ꝙ illa negatio q̂ p̄cedit dictionē:tantū:negat uerbū: qa ſolūmō negat dictionē:tm̄:alias ſi diceres ꝙ negaret totā orationē nunq̄ dareť oratio affirmatiua ī q̄ p̄cederēt hæ dictiōes.ſ.nō tm̄:ꝙ nō ē dicēdum.Nā hic ē rectus ſermo & orō affirmatiua uidelicet: nō ſolū ſtudeo ſed ēt mercor:ita non ſolū ſcribo ſed ēt lego:at ſi ita uerba cōcipes:nō ſolū ſtudeo ſed nec mercor:inſulſa eēt orō quēadmodū ē ī noſtra lege.ſi uero ita cōcipias nō tm̄ nō ſtudeo ſed nec mercor recta orō erit:ſicut debet eē ī l.noſtra:q error īcuria librarioꝝ euenit.ſed ī ea orōne dictio:aūt:nihil ꝓficit īmo uidetur elegātiæ detrahere qđ forte ſucceſſit loco negatiōis.

Caput.lvi.

Corrigēdū ē uerbū bephotrophiū in.l.illď.C.de epi.& cleri.& ī aliis pleriſq; locis.& brephotrophiū ē legēdum ꝙ interpretatur locus in quo infantes aluntur a βρεφοσ ꝙ eſt infans & τροφι cibus.

Caput.lvii.

In.l.ulti.C.de officio p̄ſecti p̄toris aphricæ. ꝓpe finē
ita ſcriptū ē: ꝑ ānonis & captu &c.q̄d hoc in loco ſibi
uelit captu.nō uideo ꝓpea: capitatione legēdū nō du/
bito ꝗ ꝓbatur ex rubri.& ĩ.l.i.C.de annonis & capi/
tatione. Caput.lviii.

Hic corrigenda puto pleraq; loca deprauata in iure.
Nā ubicūque ſcriptū ē hoc mō:Diuus Antonius cum
fratre ſuo:ibi ſcribēdū eſt diuus Antonius cū patre ſuo
quāq̄ crebrius uere legatur:tamē in pleriſque locis mē
doſi ſūt codices.fuerūt nāque diuus Seuerus & diuus
Antonius ĩperatores q diu ſimul regnarunt: nā eo tp̄e
bini & terni ſolebāt impare:ꝓpea inuenimus plerunq;
hos ĩperatores pariter ĩ iur̄ dige.& codicis:eādē legem
ferētes.diuus Seuerus fuit pater:Antonius uero filius:
& tā Seuerus ante Antōinū factū auguſtū:quā Anto
nius poſt mortē Seueri ſui patris ſolus ĩparauit:hi ma
gni cognominati ſūt:ut in.l.i.ff.de reqrendis reis.& ĩ
l.ulti.dige.de priui.uetera.hos frēs fuiſſe opinatus eſt
ĩterp̄s in.l.de qua re dige.de inofficio.teſta.ꝗ falſum
ē:nā hi quos legimus ſæpenumero ĩ uoluminibꝫ dige.
& codicis diuos frēs:non fuerunt Antonius & Seuerus
quos ſupra memorauimus:ſed alii fuerunt quoꝝ alter
Marcus alter Cōmodus noīati ſunt:& ante Seuerū &
Antoninū ĩperarūt. Nā Marcus & Cōmodus locū de
cimūſeptimū imperii a Iulio cæſare ſibi uendicauerunt
Seuerus āt & Antōinus primo & uigeſſimo loco regna
runt q̄d latius diximus ĩ opuſculo q̄d de ſerie impato/

rum conſecimus. Caput.lix.

In inſtitutióibꝫ.titu.de codicillis apud recentes codi/
ces legitur:diui fratres.Seuerus & Antoninus q̃ ẽ fal/
ſum:ut ſupra oſtẽdimus.Nam hi nõ ſunt quos lex ue
ro uocabulo fratres appellat. Quapp delẽda ẽ illa di/
ctio:fratres:& legendũ diuus Seuerus & Antoninus.

Caput.lx.

Interpres iuris noſtri in.l.ſi teſtamẽtum.C.de inſti.
& ſubſti.legit duobꝫ modis illd̃ uerbũ:certaminis: ait
enim:certaminis:uel certã in iis poſſe legi q̃ nõ eſt ue
rum:nã tantũmõ certaminis eſt legẽdũ pp illud relati
uum:qd̃:ſeq̃s & certaminis uerbũ referens uerba le
gis ita exarata ſunt.Papinianus reſpondit uicos reipu/
blicæ relictos q proprios fines habebant non iõ ex fidei
cõmiſſo minus deberi qd̃ teſtator fines eoꝝ & certami/
nis formã qd̃ celebrari ſingulis ãnis uoluit. Alia ſcriptu
ra ſe declaratuꝝ promiſſit &c. Caput.lxi.

Ita ſcriptum ẽ in.l.ſi cui lana.dige. de lega.iii.uideli
cet.Purpuræ aũt appellatione oĩs generis purpurã con
tineri puto ſed coccũ nõ continebitur:fucinũ: & iachi/
num cõtinebitur.hoc ĩ loco deprauata eſt dictio illa.ſ.
iachinũ:nã pleriq; codices habẽt iacinthũ alii uero ia/
chinũ:cum legendũ ſit ianthinũ:eſt aũt ianthinũ quo
iãthinæ.i. uiolaceæ ueſtes tinguntur ſi quidẽ iãthinus
color:purpureæ uiolæ color eſt Nam cũ græci cæteraꝝ
uiolaꝝ genera propriis noĩbus uocẽt:ut ιον μελον uio
lam nigrã ιον λευκον uiolã albã ιον ξαντον uiolã lu/

team : ſolam purpureã generali uocabulo ιον αρτον ideſt uiolam florem uocant. unde ianthina ueſtiméta dicta ſũt Marti. Coccina ſamoſe donas & iãthina mæ/chæ: uis dare quæ meruit munera mitte togã. ẽ ꝑterea color hiacĩthinus: cæleſtinus color: unde hiacĩthĩa legimus ĩ. l. i. C. quæ res uẽdi. nõ poſſũt. Cap. lxii.

In ti. de metatis & epidematiciſ. li. xii. C. in rubri. qd ſignificaret illđ uerbũ epidematicis diu queſiuimus & feſſi nihil certi inuenire potuimus: unũ tamẽ cognoui/mus qđ illud uerbũ ĩtegrũ ſit nec ne ſignificat ĩſcriptiones quaſdã quæ fiebãt a menſoribꝫ domoꝝ qbus ſignificabatur qs hoſpitaturus ĩ ea domo eſſet ut oſtẽdit lex prima eius titu. Quapp deprauatũ uerbũ reor & epi/metaticis legẽdũ. ab επι qđ eſt in. & metatis. Nã metata erãt ꝑſtationes domoꝝ q̃ ꝑſtari ſolebãt militibꝫ ĩ ꝓ/uĩciis a priuatis hoĩbꝫ & ut ſine cuiuſqꝫ iniuria cõmo/de hoſpitarentur erãt q domos metirentur & cõſigna/rent hoſpitibꝫ ut qſque ꝑ cẽſus ſeu domoꝝ q̃titate gra/uaret̃ q mẽſores dicebãtur. hoſpes aũt uel miles q reci/piebatur metator nuncupabat̃ illæ mẽſuratiões uel domoꝝ ꝑſtatiões metata appellabãtur: domini uero do/moꝝ metata ꝑſtare a præſide cogebantur. hæc uocabula omnia in eo. titulo reperiuntur.

Caput. lxiii.

In. l. i. C. quæ res uendi non poſſunt. legitur lana blata & oxiblata quæ uerba quid notent non ſatis conie/ctura perſpicio: niſi legi debeat bapta & dibapta. i. tin

cta & diſtincta: ut ſupra latius eſt dictum. hic tamen nihil certi cenſeo. Caput.lxiiii.

In rubrica.C.de ueſtibꝰ olobris & auratis.li.xi.queſitum eſt diu quid ſint olobera ueſtimenta.nihil tamẽ certum inuentum ẽ. Quãobrem multis uidebatur legendum oloſericis quod uerbum notat ueſtes totas ex ſerico ego nihil cenſeo.

Caput.lxv.

In.l.ultima.ff.de publi.quidam codices habent ſcriptũ pelles baumeſtiæ: quidã pelles parthice primũ qd ſibi uelit non uideo ſecundum eſt clarum: qa a parthis populis dicuntur. Caput.lxvi.

In.l.ultima.ff.naute caupones ſtabularii: ſic ſcriptũ eſt: ex quidẽ ſi quis ex iis quos uulgo nautebate dicũt &c.hic textus nõ uideo quomodo ſtare poſſit: nã nautebatas ſcribendum uidetur: ut ſit accuſatiui caſus.uel illud relatiuum quos.eſt ſcribendum qui. & poſtea dicuntur.quapropter querendum ẽ. qui autem ſint nautebate interpres non recte ĩtellexit.ait enim eos eẽ maiores nautas qui operas ſuas preſtabãt: ut exercitor res ſuas ĩ naui portare pateretur quod non eſt dicendum: cum nautebata dicatur curſor nauta uel aſcenſor. Nã βαινω aſcendo ſignificat. unde & ſchenobates dicitur aſcenſor funium a σχινοσ ꝙ eſt funis & βαινω aſcendo. Sunt ergo nautebate qui aſcendunt & currunt per funes arborem & ſimilia in naui;

Caput.lxvii.

In.l.ulti.dige.de publi.legitur ſargogola.ĩ quo loco
eſt legendum ſarcocola: ꝙ eſt genus gumæ ꝙ ex orien/
te fertur. Caput.lxviii.

In libro.l.dige.titu.de caſtrēſi peculio.lex ita ſcripta
eſt.nobis itaque uidetur ſi ante cõmilitonũ factũ ſit te
ſtamentũ &c.in hoc loco interp̄s legit cõmilitonũ uel
militũ:ſed cõmilitiũ ē legēdum :& ita recti codices ha
bēt.Eſt.n.cõmilitium ſub eodem duce militia cõmili
tonum.Corne.tacitus.penes quos ciuitatis regimen
in cõ militium adſciti.

Caput.lxix.

In.l.iĭ.titu.de origine iuris.ita eſt ſcriptũ.temporibꝰ
quibꝰ ſuperbus demarati corinthii filius.hic textus eſt
mendoſus.nam ſuperbus Tarquinius nõ fuit filius de
marati corinthii ſed fuit nepos ex patre Tarquinio pri
ſco qui & lucumo dictus fuit.quidã codices habent ita
ſcriptum:ſuperbꝰ demarati corinthii Tarquinii filius:
ꝙ quamuis magis hiſtoriæ adhereat attamen obſcuriſ/
ſimum eſt.Si uero ita uerba conciperentur:Superbus
demarati corinthii filii filius rectius legeretur.

Caput.lxx.

In.l.i.titulo de edendo.dige.libro.ii.ita ſcribitur.Eũ
quoque edere labeo ait qui producit aduerſarium ſuũ
ad alium & demõſtrat quid dicturus eſt &c.hoc uer
bũ alium ĩ archetypo album legitur ut atteſtatur An/
gelus pollitianus cui inſpiciendi exẽplaris facultas non
denegata ē.& de albo prætoris intelligendum eſſe ait.

Pius Antonius Bartolinus Bonifacio Fãtucio ĩ almæ urbis Bono. gymnaſio legum doctori excellentiſſimo: ac præceptori ſuo præcipuo. S. P. D.

Nuperrime correximus nõnulla loca quæ ĩ corpore iu iuris ciuilis mendoſa erãt: quæ inſtãtibꝫ amicis noſtris edidimus. Nunc aũt par uiſum ẽ ut ad te dem nõnul/larum legũ nouas: ac p̃ter cõmunẽ opinionẽ ſnĩas: ut tuũ ſeueriſſimũ iudicium experiãtur: ꝙ ſi noſtro cõfor me erit nõ dubito qn cæteri iuriſperiti nobis aſtipulen/tur: Quas poſtea ſi conſulueris pro cõi utilitate. & ut noſtris condiſcipulis morẽ geram: edere nõ dubitabo. qđ ſi factum erit noĩe & auſpicio tuo eas edam: tibiq; ex nunc dedico: eaꝝq; te ꝓtectorẽ p̃cipuũ eſſe uolo. ꝙ faciã nõ ut queq̃ uel carpere uel notare cogitauerim: ſed ut ueritas amplius nõ lateat. Non. n. ignoro q̃plu/rimos uiros fuiſſe & eẽ q difficiliora & abſtruſiora pa/lam nobis fecere. ſed quãdoq; bonus dormitat Home rus: & nõ oẽs per oĩa ſed certi p certa meliores & dete/riores ſumus. ut ait Iuſtinia. titu. de ueteri iure enucle ando: ad tribunianũ. Põt p̃terea: ut idẽ teſtatur: unius forſam & deterioris ſnĩa multos & maiores in aliq̃ pte ſuperare. Suſcipe ergo has noſtras lucubraciũculas frõ te nõ matutina ꝙ ſi facies propediẽ nõ iniucũdiora re/cipies. Vale. Pii Antonii batto. lex noua.

In titu. de ſacroſanc. eccle. lib. i. C. ita lex ẽ. Concœ/

pta. Nemo apoſtoloꝝ uel martyꝝ ſedem humanis cor
poribꝰ extimet eē cōceſſam. Maiores noſtri p̄ceptores
tres q̃ttuorue ſnīas huic cōpēdioſæ legi dedere. Quas
apud Bart. Bal. & Paulum. cæteroſq; qui cōmentarios
ſecere liq̄do pſpicimus: quoꝝ nulla uera eſt. iuxta illđ
uulgare prouerbiū cuius auctorē tradunt Boetium: ꝙ
multipliciter exponitur eius ueritas ignoratur. In refel
lēdo has ſnīas nō conterā tp̄s: q̄a malo pauca & utilia
ſcribere quā multis ĩutilibꝰ ingenia p̄grauare: ut utar
uerbis ſacratiſſimi Iuſtiniani in tit. de ue. iur̄. enucle.
Dicamus ergo ueꝝ & nouū legis ſenſum. q̄d lex prohi
bet ne humana corpora. i. cadauera mortaliū ſepelian
tur in ſepulchris apoſtoloꝝ uel martyꝝ. hic uerus legis
ſenſus eſt: qui tibi cū alias oſtēderim miꝝ ĩ modū pla/
cuit: nec dubitaſti affirmare ueꝝ impatoris ſēſum hūc
fuiſſe quē nō aliter argumētatiōibꝰ fulcio ne uidear iu
riſperitoꝝ iudicio diffidere. nō. n. dubito quĩ recte ſen/
tiētes nobis aſtipulētur. Pii Anto. barto. lex noua

In. l. p̄ale. ſ. ii. C. de ſacroſan. eccle. Bar. dixit caſū eē
in. l. baſilicā. C. de publi. opi. ꝙ in eccleſiis nō debent
fieri contractus. Parcent Barto. manes reuerendi. illā
l. nō intellexit nec Bart. neq; interp̄tes cæteri. Nā ĩtelli
gunt Baſilicam pro eccleſia: ꝙ ē falſum: nam baſilica ē
locus publicus nō ſacer in quo & negotia & iuditia po/
pulus exercebat. Vnde Vetruuius docet baſilicā ita ſie
ri oportere ut ſuperius iuditia inferius negotia exerceri
poſſint: ſed quis melior teſtis noſtro Paulo in. l. pedicu

lis.ff.de aur.& argē.lega.q ita ſcripſit.Cū teſtatrix ne
gociatrix fuerit an nō ſolū argētū qđ in domo uel ultra
horreū uſibꝫ eius fuerit legato cedit ſed etiā qđ in baſili
ca fuerit muliebre.reſpō. Si teſtatrix habuerit ꝓprium
argētum ad uſum ſuum patum non uideri id legatum
qđ negotiandi cā uenale proponi ſoleret &c.ī hac ſigni
ficatione ponitur baſilica in.l.īter ſtipulātē.ff.de uer/
bo.obli.& inſti.de empti.& multis aliis locis.ff.&.C.
Nō tamen eo inficias quī & baſilica accipiatur ꝓ eccle/
ſia ſed hoc rudiore & recēti ſignificatiōe: ut apđ ſacros
canones & in autēticoꝝ uolumine.ſed emuncti iuriſcō
ſulti aliter id uerbum poſuere ut ſupra memoratum ē.
Nō ergo prohibet.l.baſilicā contractus in ea fieri īmo
multi contractus ī ea fiebāt.ſed prohibet ne ibi tabula
ta fiant uel ergaſteria ſeu tabernæ ꝑgulæue:uel tabulæ
pictæ appēdātur imagīeſue:ne pulcritudo edificii obū
bretur.ut liquido appet ī.d.l. Anto.pii bar.lex noua

In lib.ffoꝝ.vii.ti.de uſufr.ita lata ē lex.uſufructuari
us nouum tectorium parietibꝫ qui rudes fuiſſent īpo/
nere non pōt &c.Hāc legem īterp̄s alias eruditiſſimus
non ītellexit: adſit reuerentia uero:nā tectorium ꝓ te/
cto accepit & alia nonulla,īterp̄tatus ē q̄ nulla ueritate
nitūtur.ītellexit.n.Accurſius ꝙ non liceat uſufructua
rio tectum nouum pietibꝫ ſupponeř:Nos aliū & ueꝝ
apimus ſēſum huius legis.Eſt.n.ītelligenda lex illa ut
ꝓhibeat uſufructuariū ne tectoriū pietibꝫ rudibꝫ īpo/
nat.i.ne īponat pietibꝫ dealbationē ſiue oblinitionē in

cruſtatiõe ſue. quid .n. aliud ẽ tectorium : quã ꝑietum
dealbatio ſeu oblinitio : q̃ ex calce ſeu gypſo fieri ſolet
ut domus elegãtior atque ornatior ſit. ꝑietes rudes di/
cũtur cũ nõdũ ſũt calce obliniti: ſed ĩ prima forma ſua
ꝑmanẽt: Tectoriũ ab ĩcruſtatione eo differt: ꝙ incru/
ſtatio fit ex cruſtulis .i. laminibꝰ lapidũ, puta marmo/
reis uel ex alio lapide in tenues laminas ſecto. de tecto
rio Iuue. de fucata muliere loquẽs. Tãdẽ aperit uultũ
& tectoria prima reponit incipit agnoſci &c. Potuerũt
admoneri noſtri maiores ex .l. hactenus in eod. ti. ꝙ te
ctoriũ & tectũ differũt: in qua dr̃ ꝙ tectoria uolupta
tis cã fiebãt. Itẽ ex .l. nr̃a q̃ ait. tã & ſi meliorem excolẽ
do edificiũ &c. nã excolere ẽ ornare decorare cultiorem
rẽ reddere. hinc tector dicitur q tectoria parietibꝰ ĩpo/
nit de quo fit mẽtio in .l. ſi ut certo. ff. cõmo.

Pii Anto. barto. lex noua.

In titu. de cenſibꝰ. li. dige. ulti. in .l. forma. ait iuriſcõ.
Quæ poſt cẽſum editũ nata aut poſtea queſita ſunt ĩ
tra finem operis conſumati poſſeſſionibꝰ edi poſſunt.
Præceptores noſtri hunc locum nõ recte perceperunt
ut mea fert opinio : opinati enim ſunt hanc legem ita
intelligendam ꝙ ea quæ naſcuntur aut querũtur inte/
rim dum cenſus editur & ſcriptura profeſſionis fit: poſ
ſint profiteri ſeu denunciari & ſic intellexerunt de illo
paruo tempore quod intercapitur dum fit ſcriptura :
ut ſi eo interuallo ſeu momento quid acquiratur : poſ/
ſit denunciari cenſitoribꝰ ſeu tabulariis. Ego aliter hãc

legem intelligo: nam perabſurdū ē intelligere de queſi
tis eo minimo interuallo & mōmto. quid.n.acqri pōt
eo momento ut ait imꝑator in.l.ſi.in fin.C.de bonis.
que libe.& maxime quia lex ait poſt cēſum editū.quæ
uerba ꝑfectionem & finē editi cenſus denotant.Dica/
mus ergo legem ita intelligendam ut ea quæ naſcūtur
& acquiruntur poſtq̄ eſt editus cenſus poſſint denun/
ciari cenſitoribus ut cenſus ſeu tributum imponatur:
& hoc debent facere.i.denunciare anteq̄ opus accepe/
rit perfectionem & finis īpoſitus ſit: exēpli gratia. Poſt
q̄ oīa mea bona denunciaui cenſitoribus. Incepi edifi/
care pallatium: uineam facere: & ſi qua ſunt huiuſmo
di.iubet lex hæc denunciari intra finem operis cōſuma
ti: ſi quis aūt obiiceret: quæ naſcūtur uidentur ſtatī cū
nata ſunt ꝑfectionē accipere.ſed hoc ad quædā non ad
omnia. Itē ad ea quæ acqruntur potiuſq̄ ad quæ naſcū
tur īferiora uerba adaptātur. Anto.pii.bar.lex noua.

In titulo ad.l.corne.de ſicca.lib.dige.xlviii.lex tertia
ait. Qui hominem libidinis cauſa uel comercii caſtra/
uerit ex ſenatuſconſul.pœna legis puniatur.hunc locū
interpretes male intellexerunt: nam putauerunt cā li/
bidinis caſtrari.i.propterea ꝙ hi homines qui caſtrarē
tur eſſent libidinoſi: & ꝙ ꝓpter ſuam libidinem caſtra
bantur.hæc īterꝑtatio nō eſt bona: cum ſit ītelligendū
de libidine caſtrantiſ. Nam lex noſtra prohibet ne quis
caſtret homines cauſa libinis.i.ut exerceat poſtea in ca
ſtratum libidinem ſuam: eoque abutatur ac in delitiis

habeat. Nam caſtrati molles & effeminati erãt & ſine barba. Iuue. Sunt quos eunuchii ĩbelles ac mollia ſem per oſcula delectẽt & deſpatio barbæ. Idẽ. Nullũ ephe bũ deformẽ ſceua caſtrauit ĩ arce tyrãnus. Nec ꝑtexta tũ rapuit Nero loripedẽ uel ſtrumoſũ: atq; utero pari ter gibboq; tumẽtẽ. Verbũ ãt Cõmercii ĩ ea. l. uendẽdi cãm cõtinet. Pii Antonii bartolini lex noua.

In titu. de uſufructu. lib. dige. vi. in. l. item ſi. ait Cel ſuſ. Seminarios fructus puto ad fructuariũ ptinere: ita tamẽ ut ẽt uẽdere ei & ſemĩare liceat: debet tamẽ cõſe rẽdi agri cã ſeminariũ paratũ ſemp renouare quaſi in/ ſtrumẽtũ agri ut finito uſufructu domino reſtituatur. Et Vlpianus ĩ. l. uel ſi. ff. de impẽ. dota. ita ſcripſit. uel ſeminaria ꝑ utilitate agri fecit &c. hæc loca maiores no ſtri ꝑceptores nõ ĩtellexerunt. & hoc ppea ꝙ ignorarũt qd ſit ſeminariũ. Nã putarũt ſeminarios fructus ſeu ſe minariũ eẽ locũ in quo frumenta ad ſeminandum re/ ponebitur. ut ſcriptum reliquerũt eo in loco: ꝙ falſum eſt. Aperiamus ergo legũ uerũ ſenſum ne ãplius eas te nebre cõtineant. q ſenſus aptiſſimus erit: Si declarabi tur qd ſit ſeminariũ. Eſt. n. ſeminariũ plãtariũ ſiue lo/ cus cõſitus nouellis teneriſue arboribꝰ ex quo ſtirpitus euulſæ arbores alio trãſportãtur atq; plãtãtur: ut ex du abꝰ. ll. memoratis facile põt cõiectari. Vlpianus ĩ. l. iii dige. arbo furti. ceſa. Quod ſi e ſeminario. i. ſtirpitus arborẽ tranſtulerit eã quãuis nõdũ comp̃hẽderit terrã arborẽ tamẽ uideri. Columella ſeminaria uitium faci/

enda ſeminarium a ſemine dictũ ē. Nã ſemẽ & de ar/
boribꝰ recte dicitur. Virgi.in.ii:geor. Seminibꝰ poſitis
supereſt deducere terrã. Seminariũ ipſa prima ſatio eſt
Plãtariũ uero poſtq̃ trãſlatæ ſunt arbores e ſeminario:
qđ maxīe dicimus ī olitoriis ex his leges ſupra memo
rate facile ītelligũtur. Pii Anto. Bar. lex noua

In titu. ad munici. li. dige. lex ita eſt ſcripta. Titio cũ
eē romæ ſtudioꝝ gr̃a epiſtola miſſa ē a magiſtra. pa/
triæ ſuæ ut porrigeret Impa. decretũ eiuſdē ciuitatiſ qđ
erat cũ epiſtola miſſũ is ãt q ſuſcepitꝰ lr̃as reſtituendas
colluſiōe facta dedit Lucio Titio q & ipſe romæ mora/
batur ſue rei gratia ſublato Titii noīe cui erat decretũ
miſſũ ut p ipſum daretur ſuũ nomē inſcripſit & ſic īpe
ratori ſecundũ mãdata reipu. decretũ dedit &c. hãc. l:
nõ ītellexerunt maiores noſtri ut mea fert ſnīa. nã opi/
nio eoꝝ fuit ut ī illa. l. queſtio ſit qs debeat uiaticũ pe
tere a nũcio q tullit litteras. & ſic uiaticũ accipiunt pro
mercede quæ đbebatur Titio: ut decretũ impatori por
rigere: hic ſēſus ē abſurduſ: pace eoꝝ dixerim: ꝙ. n. ui/
aticũ debetur titio?qs eius labor īporrigẽdo decreto?q̃
merces ei cõſtituẽda ē?qui cẽtũ forte paſſus ī adeũdo
prĩcipe confecerit: item q̃s expẽſas in itinere fecit ut ei
uiaticum debeatur. Præterea lex dicit ab eo petere po/
teſt. illđ relatiuũ: eo: quomodo poſſit referre recte nũ/
cium non uideo. ſed ne quod falſum patet in refellen/
do longior ſim. Breuiter legem hanc intelligendam pu
to: ut queratur ibi de uiatico: ideſt expenſis quæ fiunt

in ſtudio a ſcolaſtico: nam & id uiaticum dicitur: ut in l. ſi longius. ff. de iudi. & in. l. cum filiuſſa. dige. ſi cer‑ pet. qđ uiaticũ reſpubli. decreuerat eo decreto: ut dare tur ticio romæ ſtudenti. & relatiuum eo: refert perſonã principis. noſtræ ſententiæ ſuffragãtur illa uerba ĩ. l. ſ. ſtudiorum gratia &c. ſed ea in. l. notãdum ẽ ꝙ iuriſcõ ſultus propoſitis tribus queſtionibus uni tantummo‑ do reſpondet: ꝙ forte a compilatoribus id omiſſum eſt ex conſulto. Item ꝙ interpres in ea. l. exponat reſtituen das. i. dãdas: quia ut ait reſtituere quãdoqꝫ ẽ dare. tu dic legem proprie loqui: quia qui ſcribit dicitur dare lit teras tabellario ferendas: Tabellarius uero ſeu nunci‑ us dicitur reſtituere ſeu reddere tertiæ perſonæ.

Laus Deo trino & uno. FINIS.

Scriptum ẽ incuria imp̄ſſoris in epigramate: ab hoſte. cum: ex hoſte: debuit ſcribere. & in cap. ii. thymeles ꝑ thymele. & in. cap. x. uerues: ꝑ ueruex. & in ca. xviii. inuedoni: pro unedoni.

Naſutum ſi forte liber: dentemque caninum
Inuenies; noſtro nomine pauca reſer.
Carpere quiſque paras domini monumenta: prius tu
Carpere uel noli noſtra: uel ede tua.

Imp̄ſſum in inclita ciuitate Bononiæ ꝑ Dayneſium hectoris ciuem bononienſem.

Pii Antonii Bartolini de ordine imperatorū Epitoma.

Quia maiores noſtri p̄ceptores quādoq; dubitauere de ordine impatorum quis prior q̄ ſue poſterior impauerit: & nō modice erat hoc utile ſcire: propter cōſtitutiōes codicis quæ inter ſe cōtrariæ uidentur: ut ē. l. ii. C. ad ſenatuſcō. orfici. & . l. i. C. de his quæ ante ap. tabu. Vbi īterp̄tes nō deciderūt quæ prior quæq; poſterior fuerit facta: propterea q̄ nō cognouerāt impatoꝝ ſeriem. ideo opæp̄ciū fore cenſui: & ſtudioſis cōducibile: ſi ſub cōpendio uerboꝝ ordinem auctorum legū noſtraꝝ digeſtum eis condonauero quē ex auctoritate Suetonii Tranqlli & Iulii Capitolini & Aelii ſpartiani necnō Aelii lampridii atque Euſebii contextimus.

Primus itaq; romāoꝝ impator fuit Auguſtus Cæſar Octauius Cæſaris dictatoris nepos ex ſorore & adoptiuus filius ex quo nomen Cæſaris: ſicuti & cæteri poſtea impatores aſſūpſit Auguſti nomē a populo accepit. Nam cum populus ob res p̄clare geſtas blādiri ei uellet obtulit tria noīa. ſ. Quirini: cæſaris: & auguſti: quibꝰ oībꝰ uſus eſt ne electione aliquam partē offenderet ſed in noīe Auguſti perſeuerauit: dictus Auguſtus quaſi ſacer & maieſtatis plenus. nam auguſtum locū uocamus ſanctū: ut ait Feſtus: a geſtu. i. quia ab auibꝰ ſignificatus eſt: ſiue ab auiū guſtatu qa aues paſtæ id ratum fecere. Seruius

Auguſtus unde dicatur

f

ſcribit auguſtū locum augurio cōſecratū. Virg.
Centum oratores auguſta ad menia regis ire iu
bet. Idem in geor. Si quādo ſedē auguſtā. Oui/
dius primo faſtoꝝ. Sed tamen humanis celebrā
tur honoribꝫ oēs: hic ſocium magno cum Ioue
nomē habet. Sācta uocant auguſta patres: au
guſta uocātur Tēpla ſacerdotū rite ſacrata ma
nu. Eoꝝ tamē non ē oīo aſpnanda ſentētia qui
dicunt auguſtū ab augeo dici: quāq̄ Nicolao
Sipōtino nullo mō placeat. nam & Ouidius in
dicat Auguſtū poſſe dici ab augeo. his uerbis.
Huius & auguriū depēdet origine uerbi. Et qđ
cunqꝫ ſua iuppiter auget ope. Augeat imperi/
um noſtri ducis: augeat annos. & ad hoc allu/
dit iuſtinianus dū ſcribi patitur ſemp uel ꝑpetu
us auguſtus. ab auguſto cæteri poſtea imꝑato/
res ſūt dicti auguſti. & cū qs appellabatur Au
guſtus imꝑator eo noīe ſignificabatur. Iulius ca
Cæſaris creabant̄ — pitolinus: creatus ē imꝑator. i. auguſtus. Cæſa
ris nomē īponebatur iis qui futuri erant imperii
ſucceſſores: nā cū quis creabatur Cæſar: ut ſcri/
bit Aelius ſptianus: tanq̄ prīcipis filius & impii
heres creabatur. Ex hiis intelligemus quid ſigni
Quid ſi/gnificent aa. & cc. in codice — ficēt ī inſcriptiōibꝫ ll. codicis ille litteræ a & c.
nā. a. auguſtū. c. cæſarē īdicat: ſi uero plures. aa
& cc. ſunt: plures principes illius cōſtitutionis ſi
mul auctores fuiſſe oſtēdunt. nā & bini & terni
regnare cœperūt poſt Mar. Anto ut īfra appe/
Tiberius — bit. Auguſto ſucceſſit Tiberius. de quo loqtur.

l.& hoc.ff.de here.inſti.& īſti.de uulg.ſubſti. q̄q̄ in inſtitutio.Titius mēdoſe legatur: nec opinio accurſii ē ſequēda qui dixit Tiberiū ēt Titium uocatū.Cum hoc apđ neminē legatur.poſt Tiberiū īpat Caius Calligula: poſt quē Claudius.deinde Nero.cui galba.cui otho.cui uitellius: deīde flauius Veſpaſiāus: & gradatim Titus eius filius & titi frater Domitiāus ſucceſſit: hic Nerua.deīde Traiāus.poſtea aelius Hadriāus trāiāi filius adoptiuus q primū cæſarē fecit luciū Ceioniū.poſt hadrianū īpauit Anto. pius eius gener & filius adoptiuus: qui & titus aurelius fuluius ē dictus.Nōnulli codices ſcriptū habēt titius in.l.impator.ff.de ſta.ho.&.l.cū q̄rebatur.de uerbo.ſig.ubi puto legēdū titus.Is ex immēſa eius ꝓbitate & clemtia pius ē appellatus: a quo cæteri impatores pii ſunt dicti: q exēplo ſcipiōis ſolebat dicere malo unū ciuē ſeruare q̄ mille hoſtes īterficeř.poſt hūc īpauit Mar.antōinus uerus maxīus philoſophus & ſūmæ ꝓbitatis: frēm ſuū cōmodū cōſortē īpii fecit.hi primi bini regnare cepūt.hi ſūt quos diuos frēs appellāt legiſlatores.q̄q̄ gl.dicat diuos frēs fuiſſe Seuerꝛ & Ant.ſed nō recte ī.l.de q̄ re.ff.đ ioff.teſt.nā ſeuerus pr̄.Anto.filius fuit: ut īfra māiſeſte appebit ꝙ Mar.& Cōmodus fueřt diui frēs omiſſis hiſtoricis interꝑs potuit doceri.ex.l.cōgruit cū ſeqn.ff.de off.ꝑſi.& īſtitutio.de excu.tu.&.l.diuuſ ad.l.cor.đ falſiſ.Mortuo cōmodo

Textus corrigitur.

Caius
Claudius
Nero galba.
Otho Vitelius.
Veſpaſianus.
Titus
Domi.
Nerua Adrianus

Commo	ſuperſtes Marcus cū filio cōmodo imꝑauit. dei
dus.	de ſolus Cōmodus uir peſſimus & Nerōi ꝑ oīa
Pertinax	ſimilimus: oībꝫ īcōmodus. Cui ſucceſſit ꝑtinax
Iulianus	quo interēpto didius Iulianus occupat pricipa/
	tum. is fuit Saluii Iuliani iuriſconſulti ꝓnepos.
Seuerus	poſthūc occiſum Seuerus imꝑat unacū filio An
Antōinuſ	tōino cognomīto caracallo: occiſo Nigro q & iꝑe
	fuerat auguſtus creatus. hos putauit interꝑs fu
	iſſe diuos frēs ſed male. Antoninus ſupſtes pri
	fuit uir iniqſſimus q occiſo frē geta eius uxorē
Papinia/	duxit & ut ſcribit Aelius ſꝑtianus Papinianū iu
nus iuris	ris aſylū & regalis doctrinæ Teſauꝝ occidit eo
aſylum.	ꝙ excuſare parricidiū noluiſſet. Si quis diligen
Vlpianuſ	ter leges nr̄as lectitauerit inueniet Vlpianū Ca
Caliſtra/	liſtū & Modeſtinū & nōnullos alios iuriſcōſul
tus.	tos hoc tꝑe fuiſſe. huic ſucceſſit Macrius qui an
Macrius	no īparat cū filio diadumeneo. Poſt hunc Mar.
Helioca/	ātōinus heliocaballus uit īpuriſſimuſ: ut ſcribit
ballus	Lāpridius q & uarius dictuſ ē. huic ſucceſſit Ale
Alexāder	xāder Anto. caracali filius: uir oīum uirtutū ſpe
Paulus iu	culū q xp̄m īter deos ut ꝓpehtā locari iuſſit: rē
riſconſul.	pu. reſtaurauit auxilio Vlpiani. pauli patauini
Iulius iur	Iulii frōtini excellētiſſimoꝝ iuriſcōſulto. fuit &
Marciāus	hoc tꝑe Martianus iuriſcōſultus. ut ꝓbat. l. i. ff.
iuriſcon.	ſi pendē. app. Alexandri ſucceſſor fuit Maximi/
Maximi/	nus uir magna ꝓceritate & pedibus adeo enor
nus.	mibꝫ ut ꝓuerbiū uulgatū fuit: ut ſi q̄do qs ma/
Gordia/	gnū pedē notare uoluiſſet: illū calliga Maximi
nus.	ni indigere diceret. Is īperat cū filio gordiāo &

poſt eũ gordianus cũ filio. Cui ſucceſſit Philip/ pus cũ filio primus impatorꝝ xp̃ianus cũ uxore ſerena & filio a Fabio põtifice baptizatuſ. hic ap paret ꝙ Cõſtãtinus nõ fuit prĩus impator xp̃ia nus ut gloſator & Bar. opinati ſunt in. l. i. C. de epiſco. & cle. actoritate. l. diui. C. de natu. libe. q̃. l. nõ ꝑbat eorꝝ ſẽtẽtiã: ſed dicit ꝙ muniuit im periũ fide xp̃iana: qa & cæteri impatores ab eo ſũt baptizati. At Philippus munire nõ potuit. ꝙ fuerit hic prĩus xp̃ianus ꝑbãt hiſtorici & pius. ii. põtifex maxĩus ad regẽ turchaꝝ. Is a Decio ĩter fectus fuit. necis cã fuit teſaurus q philippo mor tuo ꝑuenit ad Fabianũ & ẽt cã fuit ut decius in xp̃ianos ſeuiret. decio uiro turpiſſimo ſucceſſit Voluſianus & galus deinde ualeriãus q relicto filio galieno captus ẽ a ſapore rege pſaꝝ. Galie/ ñus deĩde impat adſcito ſocio macrino. hoc tp̃e impiũ cæpit labare atq; ſub tyrannis in diuerſis locis impatoribꝫ creatis eẽ. quos enumerat Iuli/ us capitolinus triginta numero. Poſt hos impiũ ꝑuenit ad Claudiũ. ii. deinde ad Aurelianũ qui de gotthis triũphauit. poſt quẽ regnauit tacituſ cui ꝑbꝫ ſuccedit deĩde carus cũ filiis carĩo & nu merio. qbꝫ ĩterſectis impat Diocliciãus q maxi mianũ ſibi cõſortẽ fecit q maximi xp̃ianoꝝ pſe/ cutores fuere. poſtq̃ hi ob faſtidiũ ſe impio abdi carũt galerius impat cũ conſtãtio. poſt hos Cõ/ ſtãtinus cõſtãtii filius ex helena uxore natione gallica q cũ morbo ſanatus fuiſſet a ſilueſtro põ

Philip/ pus. Impator chriſtia nus. Decius Voluſia/ nus. Valeria/ nus. Galienus Macrĩus Claudi/ us. Aurelia/ nus Tacitus. Probus Carus. Diocliciãnus.

Maximi/	tiſice baptizatus bizātiū ſeceſſit conſtātinopoli
anus.	a ſuo noīe id oppidū appellās: atq; ibi oriētis ī/
Galerius	perio potitus ē. hoc tp̄e ceſſare cæpit romanum
Conſtāti	impiū. Is reliqt tres filios Cōſtātinū ſecūdū: cō
us.	ſtātiū: & conſtātē q diuiſerāt īter ſe impiū: ſed
Conſtan	tādē mortuis duobꝫ ad cōſtātiū prīcipatus uni
tinus	uerſus deuenit. huic ſucceſſit Iulianus cui Ioui/
Conſtan	nianus: Iouiniano ualētiniāus cū filio ualente:
tinus ſe/	quo mortuo ualēs ſolus: deīde Gratiāus ualēti/
cundus	niani filius cū frē iuniore ualētiāo: q iminētibꝫ
Conſtan	gotthis Theodoſiū ſibi ſociauit: poſt Gratianū
tius	& Valētinianū ad Theodoſiū puenit impiū: q
Iulianus	archadiū & honoriū filios auguſtos fecit. mor/
Iouinia	tuo archadio Honorius ſociū impii facit Theo/
nus	doſiū archadii frīs ſui filium. Honorio d̄functo
Valenti	Theodoſius cōſortē accipit Valētinianū amitæ
nianus	filiū. Valentinianus opp̄ſſo Ioāne q romanū
Gratia	impiū īuaſerat impator fit romāus accepto apd̄
nus	Rauēnā gubernaculo. Defuncto ī oriēte Theo
Theodo	doſio ſine filiis impat Martianus cū ualētiniāo:
ſius.	quo tp̄e impiū orientale ab occidētali pene erat
Archadi	diuiſū. Is mortuo attila multas puīcias recupa
us.	uit. hinc impauit leo cū filio leone quo tp̄e Van
Honori	dali duce genſerico ro. impiū inuadūt: impante
us.	romæ anthēio. Huic Maiorāus ſucceſſit cui Se
Martia	uerianus cui anthenius deīde olimbrius poſtea
nus.	glicerius cui ſalernitanus ep̄us ſucceſſit. hæc bre
Leo.	uiter de impatoribꝫ occidentalibꝫ. In oriente le/
	oni ſucceſſit Zeno hyſauricus: Zenonis Ana

ſtalius fuit ſucceſſor qui prius ariãos pſequi cœpit ſed poſtea hereticus fulmine ictus occubuit. Poſt hũc prĩceps creat̃ Iuſtinus arrianoꝝ pſecutor maximus niſi ĩpius Theodoricus qui ro. imperio potiebatur uetaſſet: q Iuſtino ſcripſit ut arrianos reſtitueret alias ſe uices redditurꝝ. contra xp̃ianos ĩ Italia: qui ſanguinolẽtus multos egregios uiros & Ioannẽ pontificẽ maximum fame necari iuſſit. Iuſtino ſucceſſit ſacer Iuſtinianus nepos ex ſorore Iuſtini & filius adoptiuuſ. hic mãifeſtũ apparet ꝙ dubitatum ẽ in rubri. dige. Quod ãt dicatur in cap. habeo libꝝ. xvi. diſtic. Iuſtinianũ fuiſſe conſtantini filium intelligendum ẽ de alio cõſtãtino & alio Iuſtinião q̃ quos ſupra memorauimus. Nam poſt Iuſtinianũ legum conditorem imperauit Iuſtinus ſecundus Deinde Tiberius ſecundus : poſtea Mauritius Poſt quem phocas : poſt hunc Eraclius : deinde Conſtantinus Tertius. Cui ſucceſſit Conſtantinus quartus. Cuius Iuſtinianus ſecũdus filius fuit: de quo fit mentio in capitulo habeo librum . Iuſtinianus ergo primus huius nominis Iuſtini filius adoptiuus imperauit annis. xxxvi. Vir fuit ĩgenii magni & maxime doctrinæ: Cuius merito leges q̃ ſparſæ erãt lectitamus: templum omnium p̄ſtantiſſimum in horem ſanctæ Sophiæ condidit. Narſete & Belliſario ĩ bello ducibꝫ uſus ẽ. Magnus cognoĩatus ut

Seuerianus.
Anthenius
Olimbrius
Gliceriuſ
Zeno
Anaſtaſius.
Iuſtinus.
Theodorius
Iuſtinus.
Tiberius
Mauritius
Phocas
Eraclius.
Conſtantinus iii.
Cõſtantinus. iiii.

qdā ſcriptū r̄liq̄rūt: ſed puto poſt ius digeſtū id
nom̄ ei datū: quia inter eius noīa quæ referūtur
in capitibꝫ uoluminū nō eſt id nom̄ inſertū :qui
dam̄ referūt īſanū & mentecaptū uitam finiſſe.
& quia multa noīa habuit: quæ a gloſatoribus
interp̄tantur: nec ſatis luculēter. pauca de his ſu
biicere uolui. Iuſtinianus itaqꝫ nom̄ fuit ꝓpriū
eius quod a parentibꝫ a natiuitate habuit. Cæ-
ſar dictus ē ſicuti cæteri a Iulio Cæſare. Iulius āt
Cæſar. Cæſar id nom̄ adeptus ē quia ex familia Cæſarꝶ
fuit: non. n. Iulius primus huius noīs fuit. Qui
aūt primus hoc noīe nuncupatus eſt traditur di
ctus a Cæſo Elephāto qui lingua pſica Cæſa di
citur uel a cæſarie eo ꝙ cum crinibus magnis ſit
natus. uel ꝙ cæſo matris uētre ſit exemptus ſed
hi ꝓprie cæſones dicuntur uel ꝙ ceſiis oculis eēt
Flauius Flauius eſt dictus quia ex gente flauia fuit ſicu
ti & Veſpaſianus Titus & Domitianus nō ut di
Pius xit quidā a flauiis deuictis: Pius a pio Antonio
Foelix Felix ꝓpter q̄plurimas ꝓuīcias recupatas & pa
cem ſubiectis datā: & quia proſper ſubiectis fu
it: nam & id fœlix ſignificat. Virgi. Sis bonus o
Inclitus fœlixque tuiſ. Inclitus eſt dictus a rebꝫ p̄clare ge
ſtis: nam inclitus celebrē & magne famæ uirꝶ ſi
Auguſtuſ gnificat. Auguſtus ab auguſto octauio : ut ſu-
pra eſt dictū . Cætera noīa a deuictis hoſtibus
adeptus eſt. Finis.

Quos diuerſa capit milleſima pagina diuos
Hic clauſos minimo codice lector habes.

GW 3473 H 2537